

Lietuvius

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper. Authorized by EUCOM/HQ Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 203 * Publisher: V. Meškauskas, (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000 * Printer: Memminger Zeitung, Memmingen, Schranneplatz 6. Leidžia ir redaguoja V. Meškauskas. Redakcijos ir administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, tel. 2677. Straipsniai pasirašyti pavarde, slapyvardė ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Trumpai

* Vak. Vokietijos finansų ministeris dr. Schäfferis pareiškė, kad finansinė būklė esanti „katastrofinė“. Iš šiais metais numatytą išleisti 12,3 milijardų markių, 9,7 milijardai skiriami okupacinėm išlaidom ir socialiniams išpareigojimams padengti. Šiuo metu 15 milijonų žmonių gauna pašalpą iš socialinių įstaigų. Kiekvienas du dirbą asmenis turi išlaikyti vieną nedirbantį, neskaitant savo šeimos.

* Laikė sovietinės zonos jaunimo sąskrydžio i vakarinis Berlyno sektorių pabėgę apie 300 jaunuolių, kurie įkurti specialioje įrengtoje stovykloje Spandau. Vakarų Berlyno magistrato nuomone, daugumas bėglių tėra tik paprasti avantiūristai. Bėgliai įrodinėja, kad dabar grįžti i namus jie tikrai jau nebegali.

* JAV laivynas nutarė vėl tęsti 1949 m. sustabdyto milžiniško 65 000 to lėktuvnešio statybą. Kaip žinia, dėl to lėktuvnešio naudos savo laikui buvo kilęs didelis ginčas tarp laivyno ir aviacijos. Dabar esą nusistatyta jį pastatyti pigesniu būdu. Anksčiau buvo skaičiuojama, kad jis kainuosias 126 milijonus dolerių.

* Čiangkaišeko laivynas apšaudė vieną britų laivą, kuris bandė pralaužti blokadą. 6 asmenys buvo užmušti.

Zydams išimtis

New Yorkas (L). IRO generalinis direktorius J. Donaldas Kingsley pareiškė šeštadienį New Yorke, jog bijas, kad perduodant DP stovyklas Vokietijoje ir Austrijoje turėtų vyriausybės administracijai, gali iškilti nenumatytų sunkumų. Kai kurios tautinės grupės ypač žydai, prieš tą perdavimą protestuoja. Vokietijų vyriausybės žiniai nebus perduotos žydų stovyklos. (Žiūr. str. Sargybų pasikeitimas.)

Bėglių studijų centras

New Yorkas (L). Čia įsteigtas Vidurio Europos studijų centras, kuriame iš Rytų ir Vidurio Europos pabėgę studentai galėtų bendrai dirbti, rūpintis savo kultūros išlaikymu ir rinkti medžiagą apie savo tėvynes.

Daug dėmesio taktinei aviacijai

Washingtonas (L). Iš sektiems finansiniams metams numatytų 1,2 milijardų dolerių Europos ir kitų kraštų ginklavimui sustiprinti, didžiausia dalis bus sunaudota Vakarų Europos kraštu kariuomenių taktinei aviacijai sustiprinti. Šiais metais daugiausiai pinigų bus išleista sausumos kariuomenės apginklavimui.

Sovietų saugumo sistema

Prieš Sekmines po šešių savaitų poilsio Rusijoje i Berlyną grįžo zonos caras — Wilhelmas Pieckas. Po kelių dienų jis išsėdėjo 8 valandas garbės tribūnoje, stebėdamas pro ją žyguojančius FDJ.

Antrasis kelias, atskridęs iš Maskvos tuo pačiu lėktuvu, nesėdėjo garbės tribūnoje. Tai buvo generolas Kubalovas, geriausias sovietų slaptosios tarnybos Vokietijos specialistas. Jis negaišo garbės tribūnoje, bet sėdėjo prie savo rašomojo stalo savo tarnybos vyr. buveinėje Berlyno priemiestyje Karlshorste.

Generolas Kubalovas kitu vardu Vokietijoje jau veikė 1923 m. Dabar jis yra sovietų saugumo ministerijos MGB — ministerstvo gosudarstvenoj besopaknosti — įgaliotinis ir iš Berlyno vadovaujia sovietų špionazui visoje Vidurio Europoje.

Visas Vakarų pasaulis buvo daugiau susidomėjęs Berlyno komunistinio jaunimo parada, negu Kubalovas galėjo svajoti. Juk kaip tik jis buvo sumanęs visą tą Sekminių bėfa.

Kai iki smulkmenų gerai paruoštas planas pradėjo veikti ir FDJ buvo paruošta tarimam žygiui i Berlyną, generolui Kubalovui buvo pasisekę sualiaruoti visą antikomunistinių agentų tinklą. Kadangi dauguma „baisių“ naujienų apie Sekminių žygi išėjo iš pačio Kubalovo stabo, buvo lengva sukontroliuoti kaip dirba sąjungininkų špionazas. Ir kiekviena priemonė Berlyną gelbėti nuo jaunuolių invazijos buvo sovietų tiksliai stebima. Tokiu būdu Karlshorstas galėjo, lyg manevruose, sužinoti, ką Vakarai darytų invaziją iš tikrųjų pradėjęs.

Kubalovo įstaigos propaganda ištisus mėnesius teigė, kad jau einama prie rimto jėgų bandymo. Sąjungininkai išsukio priėmė. Jie elgėsi taip, kaip elgtųsi rimto pavojaus

Schumano planas be Anglijos

Paryžius (L). Sešios Vakarų Europos valstybės: Prancūzija, Vak. Vokietija, Italija, Belgija, Olandija ir Luksemburgas nutarė savo sunkiąją pramonę pavesti vienos bendros įstaigos kontrolei. Šiuo reikalu jos sutarė netgi pradėti pasitarimus, kuriose bus aptarta tos įstaigos kompetencija ir kitos su vadinamu Schumano planu susijusios detalės. Pasitarimų data dar tvirtai nenustatyta, tačiau manoma, kad jie prasidės, greičiausiai Paryžiuje, jau šio mėn. 20 dieną. Apie tai vienu laiku buvo pranešta visų šešių valstybių sostinėse.

Vienodai skambančiuose komunikatuose sakoma: „... vyriausybės, pasiryžusios vieningai siekti taikos, europinio solidarumo ir ūkinės bei socialinės pažangos, sutarė dėl konkretaus tikslo: sujungti anglių bei plieno gamybą ir įsteigti kontroliuojančią įstaigą...“

D. Britanija apie pasitarimus bus visą laiką informuojama, tačiau pačiuose pasitarimuose ji dalyvauti atsisakė, nes Schumanas reikalavo, kad ji dar prieš pasitarimus duotų principinį sutikimą. D. Britanijos užsienio reikalų ministerijos nuomone, toks principinis sutikimas reikštų „blanco“ čekio išdavimą, kuriame galima bus įrašyti bent kurią sumą.

Amerikiečių laikraščiai teigia, kad britų atsisakymas dalyvauti Schumano plane išplaukia iš britų neapsisprendimo, kuo geriau būti, ar Europos valstybė su visomis su tuo susijomis konsekvencijomis, ar commonwealth centru. Dalyvavimas Schumano plane reikštų britų atsisakymą nuo dalies suverenumo. Antra vertus, D. Britanija šiuo metu turi klesčiančią anglies ir plieno pramonę, kuri yra pajėgesnė už bet kurios Europos valstybės tolygia pramonę, todėl ji nenori jos pavesti kokiam nors kontrolei.

Paryžiuje apgailestaujamas britų atsisakymas dalyvauti Schumano plane. Pesimistai jame net įžiūri britų pasitraukimą iš Europos gyvenimo, kuriame vadovaujanti rolė atiteks prancūzams su vokiečiais. Tiesa, politinė sąjunga tarp Anglijos, Prancūzijos ir Beneluxo

leika ir toliau galioje, tačiau šiandieną politika yra taip artimai susijusi su ūkiu, Europos anglų ir plieno pramonės sąjunga Anglijos įtaką sumažins.

Paryžiaus diplomatinuose sluoksniuose manoma, kad Schumanas todėl buvo toks nenulaidus britams ir reikalavo principinio atsisakymo nuo savo suverenumo dalies būsimajai anglių ir plieno gamybai įstaigai, nes jis bijojo, kad kitu atveju britai ateinančioje konferencijoje kontroliuos įstaigos reikšmę stengsis sumažinti.

Tokiu būdu pirmą kartą pereitą šeštadienį galutinai subrendo kontinentalinio bloko idėja. Kai kas joje nori įžiūrėti „kontinentalinio neutralumo“ pradžią, kas šiuo laiku tėra tik svajonė. Tačiau dramatinė būsimos konferencijos parengimo istorija rodo, kad kai kurie

Sargybų pasikeitimas

DP stovyklos perduodamas vokiečių administracijai

Lake Success (USIS). Kaip jau buvome pranešę, IRO jos žinioje esančių DP stovyklų daugumą perduoda vokiečių administracijai. Ta proga JT sekretoriato (IRO yra JT padalinys) paskelbtame komunikate pranešama, kad DP stovyklos, kad ir vokiečių administruojamos liks sąjungininkų priežiūroje. IRO administruojamos bus tik tos stovyklos, kurios bus tiesiogiai susijusios su emigracija. Stovyklų perdavimu vokiečių administracijai siekiama IRO biudžetą galimai daugiau panaudoti DP emigracijai ir įkurdinti.

Sąjungininkų Aukštoji Komisija oficialiai pranešė vokiečių vyriausybei, kad toji nuo birželio 30 d. turi perimti stovyklų administraciją, kas tačiau nereiškia, jog jų gyventojai liks Vokietijoje. IRO ir toliau stengsis kiek galima daugiau Vokietijoje gyvenančių DP įkurdinti užjūriuose.

... o ką sako vokiečiai

Münchenas (NZ). Bavarijos valstybės sekretorius pabėgėlių reikalams dr. Wolfgang Jänicke, kalbėdamas apie stovyklų

administracijos perdavimą vokiečių įstaigom, pareiškė, jog perdavimo problema turi didelės užsienio politikos reikšmės. Mat, nuo DP traktavimo lauktina toli siekiančių atavėklimų tarptautine plotme sprendžiant vokiečių pabėgėlių klausimą.

„Daug kas priklausys nuo to, ar pabėgėlių reikalus tvarkančios įstaigos patėjęs psichologiškai teisingai dirbė ir nesudarys išpuščio, kad mes vadovaujamės neapykantos arba nacionalistinėmis tendencijomis“ — pareiškė Jänicke.

Judinama ir vokiečių pabėgėlių problema JAV spaudoje vis daugiau vietos randa pabėgėlių problema. Taip „Philadelphia Inquirer“ nurodo, kad šiandien Vakarų Vokietijoje gyvena apie 8,5 milijonus žmonių, išstremtų iš sovietų žinioje esančių sričių. Tuos milijonus IRO negloboja. Komunistai jų tarpe nori sukurti neramumų. Todėl pasak laikraščio, demokratijos turi griebtis greitų kontra priemonių. Ta proga laikraštis užsimena ir DP įstatymą. Jis rašo:

JAV gali suteikti smūgį raudoniesiems kurstytojams benamių žmonių tarpe. Tai gali būti padaryta tuoju priėmimo laisvesnį ir žmoniškesnį DP imigracijos i JAV įstatymą.

Sovietų pastangos nepasitenkinimą skleistį pabėgėlių tarpe, kad jų gyvenimo sąlygas galimai daugiau pabloginus, yra prieštaravimo tarp sovietų žodžių ir veiksmų pavyzdys. Jis turėtų būti demokratijom įspėjimu galų gale griebtis pabėgėlių problemas išsprendimo — tos problemos, kuri buvo per daug apleista.

„New York Times“ šiuo klausimu rašo:

Tarptautinė pabėgėlių organizacija yra beveik bejėgė kaip nors padėti tiems žmonėms, ir privačios labdarybės organizacijos, kurios atliko pasigėrėtiną darbą; artinasi prie to momento, kada jų lėšos bus visiškai išsemtos. Visa situacija yra tokia, kad ją galėtų išspręsti tik bendros Vakarų valstybių vyriausybės pastangos. Vakarai negali paskatinti ištisų tautų persikėlimą, ir nėra pavojaus, kad toks tautų persikėlimas įvyktų. Tačiau kiekvienam atveju reikia paremti tuos žmones, kurie laisvės vardan pasiryžo prisiimti vargą ar pavojus. Tai yra toks atsitiikimas, kada draugiškas gestas pasiskirtiems žmonėms gali daugiau pasitarnauti mūsų gynimuisi, negu ištisa tankų divizija.

Kasinėjimai Zuffenhausene

Stuttgartas (L). Amerikiečių krašto komisija Württembergui-Badeniui pranešė, kad Zuffenhauseno prie Stuttgarto stovykloje netrukus prasidės kasinėjimai, ieškant sovietų nužudytų DP lavonų. Kaip jau buvome pranešę, kalbama, kad Zuffenhausene sovietai nužudė apie 150 nenorinčių repatrijuoti ukrainiečių, rusų ir lenkų.

Kasinėjimuose dalyvaus ir vokiečių specialistai bei gydytojai. Pakviesti ir spaudos atstovai. (Žiūr. LIETUVIO 21 Nr. str. „Tiesioginė repatrijacija i dangų“ 1 psl.)

dalykai kontinente atrodo kitaip, negu už La Mancho kanalo ir kad noras susivienyti kontinente yra didesnis negu D. Britanijoje.

Schumano pažiūra, vokiečių — prancūzų sunkiosios pramonės sujungimas yra vienintelis būdas suartinti abi tautas ir patenkinti prancūzų saugumo interesus. Be to, jis bijo ir ūkinės krizės. Jau dabar Lotaringijos kasyklose dėl gamybos pertekliaus pirmadieniai nebedirbama. Greičiančią krizę norima sutikti bendromis jėgomis.

Ir bendras orinis susisiekimas

Londoniškis „Economist“ siūlo Vakarų Europos valstybių orinio susisiekimo bendrovę sujungti i vieną, Schumano plano pavyzdžiu. Dabar atskirų valstybių orinio susisiekimo bendrovės tarp savęs konkuruodamos be subsidijų negali išsilaikyti. Skandinavijos valstybės jau seniai bendrai tvarko savo orinį susisiekimą.

Adenaueris nori turėti federalinę policiją

Bonna (L) Oficialiai pranešta, kad Vak. Vokietijos kancleris Adenaueris paprašė Aukštųjų Komisarų leisti Vak. Vokietijai sudaryti 25.000 vyrų federalinę policiją. Šis Adenauerio pageidavimas jau buvo pareikštas dar prieš Londono trijų ministerių konferenciją.

Aukštųjų Komisarų sferose teigiama, kad Adenauerio prašomas skaičius — 25 000 vyrų — esąs per aukštas, nors aplamai imant, ypač amerikiečių sferose, sutinkama, kad Vokietijos federacija turėtų turėti savo policiją (dabar policiją turi tik atskiri Vokietijos kraštai, tik geležinkelio policija yra suorganizuota visos federacijos mastu). Naujoji Adenauerio planuojama policija nesimaišytų i dabartinės kraštų policijos funkcijas, bet būtų rezervas, panaudojamas neramumams iškilus ir pan. Tai lyg ir būtų atsvara sovietų savo zonoje suorganizuotai liaudies policijai, kuri šiuo metu turi 200.000 sunkiųjų ginkluotų vyrų. Vakarinės Vokietijos kraštų policijoje viso yra tik apie 80 000 vyrų.

Belgijoje laimėjo krikščionys socialai

TACIAU TURĖS TIK DVIEJŲ BALSŲ DAUGUMĄ

Bruselis (L). Sekmadienį įvykusiuose rinkimuose krikščionys socialai surinko 46,9% visų 5 038 00 balsų ir tokiu būdu seime, o greičiausiai ir senate turės absoliučią daugumą. 212 seimo vietų, dar neoficialiais daviniais, bus taip pasidalinta:

	laimėjo
krikščionys socialai	108 + 3
socialistai	77 + 11
liberalai	20 - 9
komunistai	7 - 5

Kaip matome liberalų ir komunistų sąskaiton daugiausiai pasipelnė socialistai, griežtai pasisakę prieš karalius Leopoldo grįžimą. Komunistai neteko beveik pusės per pereinčius rinkimus gautų balsų. Viso jie surinko 4,6% visų balsų. Liberalai i rinkimus išėjo suskilę: dalis jų buvo pasisakę prieš Leopoldo grįžimą, dalis už.

Rinkimų i senatą rezultatai paaiškės tik po mėnesio, nes dalį senatorių paskirs dabar naujai išrinktos provincijų tarybos, tačiau neabejojama, kad senate daugumą turės krikščionys socialai.

Tenka pastebėti, kad rinkimai praėjo apatiškoje nuotaikoje. Juk belgai vienu metų laikotarpyje jau trečiu kartu eina prie balsavimo urnų. Belgijoje balsuoti yra priverolė, už kurios neįsipildymą grėsia pinigine bausmė ir, pasikartojus, net pilietinių teisių netekimas.

Rinkimų rezultatai leis krikščionims socialams sudaryti vien tik savo vyriausybę. Jie galės taip pat praversti ir įstatymą dėl karaliaus grąžinimo. Tačiau, antra vertus, jų gauta dauguma yra tokį nežymi, kad valdyti kraštą jiems bus gana sunku, ypač po kara-

DP bilius bus išleistas laiku

Washingtonas (USIS). JAV atstovų rūmų ir senato mišriai komisijai, kuriai buvo pavesta suderinti atstovų rūmų priimtus skirtingus naujo DP biliaus projektus, savo darbą baigė. Antradienį (6. VI.) naują bilį svarstė atstovų rūmai. Naujasis DP bilius įsigalios, kai abiejai rūmai jį priims ir prezidentas Trumanas pasirašys. Tikimasi, kad tai bus padaryta dar šio mėnesio bėgyje.

Komisijos suderintas projektas numato iki 1951 m. birželio m. 30 d. i JAV išleisti 341 000 DP. Turint galvoje, kad i JAV jau įvažiuo apie 160 000, pagal tą bilį, kurio detalės dar nėra paskelbtos, galės įvažiuoti dar 180 000 DP jų tarpe 54 744 „volksdeutsche“, kuriems įvažiavimo terminas pratęsimas iki 1952 m. birželio 30 d.

Belaisviai už tremtinius?

Baselis (L). Žinomas šveicarų laikraštis „Basler Nachrichten“ rašo, kad sovietai paskelbdami, jog visi vokiečių belaisviai jau yra grąžinti, planavo šantažuoti Bonnos vyriausybę. Laikraštis samprotauja, kad tas sunkiai suprantamas pranešimas, kuris Vokietijoje sukurtė neapykantą prieš sovietus tik tada turi prasmę, jei atsiminsime, kad Kremlius visados vienu smūgiu nori užmušti dvi muses. Reikia tik atsiminti, kad Vokietijoje gyvena dar šimtai tūkstančių pabėgėlių iš Rytų, kuriuos sovietai prieš jų norą nori repatrijuoti. Birželio pabaigoje DP stovyklas administruos vokiečiai. Todėl laikraštis teigia: „Nebūtų stebėtina, jei sovietų vyriausybė staiga surastų savo koncentracijos stovyklose dar kelis šimtus tūkstančių karo „nusikaltėlių“, kurie turi atlikti bausmę, tačiau galėtų dar prieš ją atsėdėję grįžti namo, jei už tai vokiečiai išduotų prieškomunistiniai nusiteikusius emigrantus. Tuo atveju Bonnos vyriausybė atsidurtų prieš tragišką dilemą.“

* Klijos komisariatas Šanchajuje konskavo Marshallio plano administracijai priklausiančią vilną 4 milijonų dolerių vertės.

liaus Leopoldo eventualaus grįžimo, nes beveik pusę gyventojų yra jam priešingi.

BBC komentatorius Christophoras Dilkas mano, kad naują vyriausybę sudarys ne vieni krikščionys socialai, bet krik. soc. ir liberalų koalicija. Liberalai yra atsakingi už vyriausybės krizę, kuri privedė prie dabartinį rinkimų, nes jie reikalavo, kad karalius Leopoldas aiškiai pasisakytų dėl savo ateities planų. Šiose rinkimuose jie smarkiai pralaimėjo ir todėl greičiausiai bus nuolaidesni.

... o Japonijoje laimi liberalai

Tokio (L). Sekmadienį rinkimai įvyko i Japonijoje. Dar negalutinais duomenimis iš rinkimų laimėtoju išeis dabartinio ministerio pirmininko Jošidos liberalų partija, ją seka socialdemokratai. Komunistai ir čia smarkiai pralaimėjo.

* Japonijos vyriausybė nutarė uždrausti Japonijos komunistų partiją.

* Amerikiečių teismui Japonijoje nuteisus 8 darbininkus, kurie amerikiečių kariuomenės dieną veiksmu įžeidė 5 amerikiečių kareivius, Japonijos komunistų partija pereitą šeštadienį paskelbė generalinį streiką, kuriame turėjo dalyvauti 6,2 milijonai darbininkų. Streike dalyvavo tik 50.000. Incidentų neįvyko.

Laiwų tvarkaraštis

Birželio mėn. iš Bremerhaveno išplaukia šie laivai:

diena	vardas	keleiv.
5	Hersey i New Yorką	1370
5	Howze i New Yorką	1357
8	Blatsford i Venezuela ir New Orleansą	1222
9	Ballou i Bostoną	1272
14	Heinzelmann i Halifaxą	1300
21	Black i New Yorką	1319
22	Greely i New Yorką	1309
27	Howze i Bostono	1357
27	McRae i Kanadą	1168
27	Haan i New Yorką	1300

K. V. Š.

Sovietų saugumo sistema

(atkelta iš 1. psl.)

pia ir sovietų nemėgiamas ar jiems pavojingas asmenis, arba net tik galinčius būti pavojingus. Visi pabėgėliai iš sovietinio rojaus yra toje įstaigoje užregistruoti. Sunaikintųjų asmenų sąrašas.

Paprastai spaudoje MGB vardas maišomas su NKVD ir MVD vardu. Kad išaiškintum skirtumą tarp tų įstaigų, reikia grįžti kiek į praeitį. Kaip žinia, Leninas įsteigė CEKA, kuri po penkių metų virto GPU (Gosudarstvennoje političeskoje upravlenije). 1934 m. ta įstaiga gavo nekalną vardą NKVD (Narodny komisariat vnutrennych del). Toje įstaigoje buvo atskiras departamentas saugumo reikalams, jam priklausė slaptoji policija, špiūnazas ir kontrašpiūnazas. Ir štai 1941 m. NKVD pavadinus MVD (ministerstvo vnutriņnyh del), tas departamentas buvo formaliai iš jos išskirtas ir pats pakeltas į ministeriją — MGB.

Ji turi 8 sekcijas:

1. Ypatinga vyr. valdyba (GOU — glavnoje osoboje upravlenie) — ji kontroliuoja visas sovietų informacijų ir žinių rinkimo tarnybas, MVD ginkluotą pajėgą ir kariuomenės žinių tarnybas. Ji kartais veikia ir savarankiškai karinės žvalgybos ir kontražvalgybos srityse.
2. Slaptoji vyr. politinė valdyba (GSPU — glavnoje sekretnoje političeskoje upravlenie) stebi partijos vykdomuosius organus ir visą civilinį sektorių.
3. Vyr. ūkinė valdyba (GEKU — glavnoje ekonomičeskoje upravlenie) prižiūri visą

ūkinį sovietų aparatą, ypač ginklavimo pramonę. Ji užsiima ūkiniu špiūnažu ir kontrašpiūnažu. Ji dirba kontakte su sekancia sekcija.

4. Užsienio vyr. valdyba (GINU glav. inostranoje uprav.) prižiūri diplomatinę tarnybą, kominformą ir stebi užsienio priešbolševikių organizacijų veiklą.

5. Vyr. kontra-žvalgybos valdyba (GKRU glav. kontr-rasvedozesnoje uprav.) rūpinasi kontra-žvalgybos reikalais. Jai priklauso SMES.

6. Vyr. transporto valdyba (GTU glav. transportnoje uprav.) prižiūri visą sovietų transporto sistemą.

7. Informacijų vyr. v-bai priklauso pašto, spaudos ir literatūros cenzūra, stebi užsienio spaudą.

8. Operatyvinė valdyba rūpinasi ministerijos organizacija techniniu ir ūkiniu žvilgsniu.

MVD (vidaus reikalų ministerija) turi 10 skyrių, kurie vadovauja vidaus milicijai, administracijai ir pasienio milicijai, archyvams ir gaisrininkams. Ji praveda ir didžiulius statybos darbus, kuriems reikalinga daug pigių darbo rankų, kasa kanalus ir pan. Jos žinioje yra koncentracinės ir darbo stovyklos. Ji turi ir savo kariuomenę, kalbama apie 20 gerai ginkluotų divizijų. Ministerijai vadovauja generolas pulkininkas Kruglovas. Ji yra lyg vykdomasis organas MGB nutarimams. MGB yra tiesioginė Tarybų Sąjungos maršalo, vicepremjero ir politbiuro nario L. Berijos žinioje.

Atominis špiūnazas ir politika

Harry Goldo suėmimas, apie kurį jau buvome pranešę, pradėjo naują špiūnažo bylą, kuri, turint galvoje įtemptą tarptautinę padėtį ir vidaus priešrinkiminę būklę, gali padaryti nemažos įtakos JAV politiniam gyvenimui.

Tokiu būdu sovietų atominis špiūnazas, pirmą kartą konstatuotas Kanadoje, pagarsėjęs dr. Fuchso byla Anglijoje, dabar privedė prie pirmo JAV piliečio suėmimo. (H. Goldas-Goldnicki yra rusų emigrantų sūnus, gimęs Šveicarijoje, išaugęs JAV.)

Ta proga reikia atkreipti dėmesį, kad tarp tylaus FBI (JAV federalinės kriminalinės policijos) sekimo ir triukšmingos senatoriaus McCarthy šnipų medžioklės yra didelis skirtumas. McCarthy visų pirma nori sukompromituoti savo politinius priešus. Todėl jis daugiau rūpinasi Achesono ir jo ministerijos valdininkų „nuodėmėmis“, kaip tyliu H. Gold. Bet, žinoma, Goldo suėmimas duos naujo vandens McCarthy malūnui, kuris, atrodo, siekia, kad iki rudens rinkimų nebūtų nustata kalbėti apie šnipus. Tas suėmimas McCarthy yra labai naudingas, nes iki šiol jam savo teigimų nepasisekė įrodyti. Opozija ir visai galės primesti vyriausybei artimiems asmenims, kad jie sudarę gerą dirvą įvairiausiems šnipams.

Ta proga įdomu, kaip FBI susekė H. Goldą. Nuteistas dr. Fuchsas, norėdamas palengvinti savo sąlygas ir ko gero sutrumpinti laiką, pasidarė labai kalbus. Jis tarp kitko papasakojo, kad išgautas atominis paslaptis perdavęs vienam chemikui, kurio tikros pavardės jis nežinojo, taip pat ir išvaizdos atpasakojimas nebuvo labai tikslus, nes Fuchsas su jo turėjo reikalų prieš penkis metus. Buvo žinoma, kad Fuchsas, viešėdamas JAV, be New Yorko ir Bostono daugiausiai laiko išbuvo atominės energijos bandymo įstaigoje Los Alamos New Mexico valstybėje. Buvo kruopščiai iširtos visos apylinkės viešbutių, kelionių agentūrų, aerodromų ir garažų knygos. Įtarta buvo viso 1200 asmenų. Tyrinėjant toliau tas skaičius vis mažėjo, iki pagaliau liko tik 3 asmens, o greitai buvo nustatytas ir tikrasis ieškomasis: Harry Gold, mažas, apykūnis Philadelphiaus ligoninės laboratorijos tarnautojas. Goldas ilgai gynėsi niekadoms nebuvus New Mexico. Tik kai policija jam įrodė, kad jis ten buvo, jis sumišo ir pareiškė: „taip, aš esu jūsų ieškomas“.

Tačiau ir H. Gold buvo tik tarpininkas, dr. Fuchso paslaptis išdavė kažkiam misterui John Doe. Manoma, kad tas John buvo sovietų ambasados tarnautojas, kuris šiuo laiku jau nebegyvena Amerikoje.

Ketveri kovos metai (12)

„Grubusis raitelis“ atsisveikina

Kai aš 1949 m. rugsėjo mėnesį palikau Berlyną, padėtis vėl buvo normali.

Sovietai elgėsi taip, kaip visada sovietai elgiai. Sovietinis radijas vos nesusprogdino visų savo lempų, su džiaugsmu pranešdamas apie mano atsistatydinimą ir išvykimą. Dėl nežinomų priežasčių aš staiga buvau padėtas vadinti „Howley, grubusis Teksaso raitelis“.

Manau, kad generolas Kotikovas gerai atsimena mano atsisveikinimą. Komendantūra kaip tik buvo baigusi savo posėdį, ir aš, kaip pasitraukęs pirmininkas, turėjau būti šeiminiuku neišvengiamų vaišių, kurios buvo paruoštos gretimame kambaryje.

Dry Martini Kotikovui.

Nors Kotikovas didelę didžiojo mūsų posėdžio dalį buvo sunaudojęs nusiskundimui įvairiais dalykais, jų tarpe ir mano „grubumu“, tačiau dabar jis buvo nepaprastai lūpnus. Mums stovint krūvoje ir besikalbant kelnėmis atnešė padėklą su gėrimais. Kotikovas nusiskundė savo skrandžio kataru ir pagaliau parčiškė, kad jis noris „silpno“ gėrimo. — Šampano? — paklausė kažkas.

Kotikovas patempė savo žandus ir papurtė galvą.

— Verčia iraugėti, — pridūrė.

— Tad imkite Martini, — klatingai šyso-damasis pasakiau.

— O kas tas Martini? — paklausė Kotikovas.

— Aš parodžiau stiklą stipraus gėrimo ant padėklo. Nieko neįsakydamas, Kotikovas paėmė. Aš paėmiau šampano. Kotikovas pakėlė savo stiklą.

— Už laimingą kelionę į Jungtines Valstybes!

Aš mačiau, kaip jis negalėjo paslėpti savo džiaugsmo, kad aš išvykstu. Mes išgėrėme. Mano nustebeimui, Kotikovas susivertė visą stiklo turinį.

Tuo pat pakėliau kitą tostą. Ir vėl Martini turė buv užverstas ant rusų skrandžio kataro. Buvo dar du tostai — dar du Martini Kotikovui.

Smalsiai stebėjau jį. Jo angeliška nekaltumo kauke pridengtas veidas susiraukė, jis negalėjo nuslėpti skrandžio skausmų. Pasūliau jam dar vieną Martini.

— Niet! — sušuko jis.

Džiaugdamasis palydėjau kenčiantį Kotikovą prie stalo. Ranka perbraukiau per savo plaukus, kuriuos jis privertė pražilti! Na, dabar buvau atsilygines.

*

Kai išlipau iš laivo, New Yorko, išgirdau tuos pačius klausimus, kurie girdimi ir šiandien: Berlyno orinis tiltas mums kainavo beveik pusę milijardo dolerių; ar jis buvo to vertas? Ar Berlynas buvo bandymas, kurį kaip brangiai kaštavusią nesėkmę reikia nurašyti ir nuostolius? O gal tai buvo pinigais neįkainuojama patirtis?

Buvo vertas.

Dėl įvairių priežasčių Berlynas buvo vertas šios kainos. Sostinė buvo pinigais neįkainuojamas bandymas, kurio metu amerikiečių tauta pažino komunizmo esmę ir jo tikruosius tikslus.

Iš vienos pusės Berlynas buvo puikus įrodymas mūsų noro iš visos širdies bendradarbiauti su Sovietų Sąjunga ir negalimybės šį norą išpildyti. Patenkinimo politika, kurią mes dabar suprantame, nors ji vis dėlto buvo klaidinga, mes Sov. Sąjunga privedėm prie karo su Vakarų valstybėmis ribos. Savo nuolaidumu ir atodairiskumu mes paskatinome komunistus tikėti, kad jie gali laimėti karą su mumis, nes jie buvo suklaidinti dėl mūsų stiprumo ir ryžtingumo.

Iš kitos gi pusės Berlyne 3/4 mil. inteligentinių žmonių, Vakarų ideologijos pateko konfliktan. Viso pasaulio dėmesys susikonsentavo į komunizmo ir demokratijos pritaikymą praktikai — tuo metu, kai šioje atkaklioje kovoje komunizmas nesibaide jokių priemonių.

Sovietai panaudojo blokadą, tikėdami amerikiečius išspausią iš Berlyno ir sukompromituosią. Jų propaganda bandė Europą įtikinti, kad Jungtinės Valstybės stovinčios prieš ūkinį žlugimą, o amerikiečių tauta esanti pakankamai dekadentiška, kad galėtų savo moralinius principus paaukoti už dolerinį pelną. Jeigu Jungtinės Valstybės sovietų spaudžiamos būtų pasitraukusios iš Berlyno, amerikiečiams nebebūtų likę vietos Europoje ir tos klaidos nebebūtų atitaisę ir kažkokią mąsto Marshallio planas. Kas gi laukia pagalbos iš bailio?

Keliai ir būdai, kuriais Vakarų valstybės privertė Maskvą blokadą atšaukti, sutrukė karą, Vokiečiai nesileido, lyg avinai, vaikomi, nes mūsų laikysena jiems davė naujos drąsos.

Mūsų maisto produktų rezervai davė mums pakankamai laiko apsigalvoti, o orinis tiltas parodė, kad mes buvome pasiruošę kovoti dėl savo teisių. Didžiulės taikos orinės misijos galėjo labai greit būti paverstos bombų misijomis. Sovietai tai pamatė ir pasijuto, kad tokios rūšies karui jie nėra pasiruošę. Todėl prisipažino pralaimėję.

Komunizmo silpninimas

Vokiečiams blokados įveikimas davė naujų vilčių. Sovietinis radijas ir spauda jiems išstaisias metais buvo kalte kalęs, kad vienintelis išsigelbėjimo šansas esąs komunizmas.

Aštriuose politiniuose puolimuose, nukreiptuose prieš mūsų sistemą, Sovietų Sąjunga buvo lyginama su Jungtinėmis Valstybėmis. Jeigu mes būtume iš Berlyno pabėgę, vokiečiai būtų atsidavę raudoniesiems, jie būtų nebetekę Vakarų Demokratijos ir laisvės simboliu. Pasilikdami gi Berlyne ir padėdami jiems, mes sustiprinome jų nusistatymą to-

liau žygiuoti sunkiu demokratijos keliu. Berlynas mums davė ir kai kurių pamokų. Pirmiausia, jis sugrūvė iliuzijas, kad sovietai esą mūsų sąjungininkai ir įtikinomi, kad Sovietų Sąjunga ir viso pasaulio komunistų grupės yra mūsų priešai, kurie nori pražudyti visa, kas mums brangu.

Pripažįstu, kad ši laikysena - griežtas posūkis nuo karo metų pas mus buvusio susižavėjimo Sovietų Sąjunga. Dar vis tebežėruojančios šio susižavėjimo žarijos po pergalės Europoje suliepsnojo tada pradėta sovietų patenkinimo politika.

Aš kartą paklausiau vieną aukštą JAV valdininką, kodėl mums reikėjo tokią politiką pradėti.

— 1945 m. rudenį, — atsakė jis, — aš jau žinojau, kad toks Rusijos vertinimas buvo klaidingas ir Rusija yra mūsų priešas, ne draugas. Bet mes neturėjome teisės lauzyti savo ankstyvesnių išpareigojimų po to, kai Rusija neteko 20 milijonų žmonių kovoje prieš bendrą mūsų priešą.

Pesimistinės perspektyvos

Sovietų Sąjunga šiandien laiko milijoną vyrų po ginklu. Tauta negauna taikos gėrybių, nes pramonė mobilizuota karui.

Priverstinis darbu žmonės verčiami dieną ir naktį didinti krašto karinį potencialą ir didelis mokslinės energijos nuostimis skirtas atominės bombos gamybai.

Aiškų įrodymą, kad sovietai numato panaudoti atominę bombą, duoda sovietų užs. reik. ministeris Višinskis savo kalboje:

„Jei bet kuri valstybė panaudos karą atominę bombą, tai Sovietų Sąjunga mokės jai pasipriešinti.“ Po daugybės įvairių susitarimų sulaužymo jis priduria: „Mes atominę energiją naudojame tik taikos reikalams, bendram žmonių labui.“

Mums, amerikiečiams, malonu tokius žodžius girdėti. Tačiau turime saugotis! Ar tai nėra 1950 m. sovietinė lošinė, kuria jie nori mus užliūliuoti, kad nepamatytume jų baisių staigmenų, kurias sovietai mums ruošia? Galas.

Socialistai smerkia sovietinę sistemą

Kopenhaga (L) Pereitą šeštadienį Kopenhagoje pasibaigė tarptautinės socialistų partijų bendruomenės COMISCO konferencija, kuri tarp kitko pasmerkė sovietų prievartos darbo ir teroro sistemą. Toliau Comisco pasisakė prieš sovietų „taikos propagandą“, kuri tėra priedanga. Britų darbo partijos generalinis sekretorius pareiškė, kad ne tik Vakarų Europa ir Amerika, bet ir likęs pasaulis turi tampriau susijungti. Kremlius greičiausiai karo nepradės, iki jėgų lygsvara nepasikeis jo naudai. Comisco į savo tarpą priėmė ir abi Italijos nuosakiausių socialistų partijas: Silone ir Saragato vadovaujamas. Saaro kraštą, pagal socialistų pažūrta, reikėtų pavesti tarptautinei kontrolei.

Bronys Raila

Mūsų dabartis-jiems fantazija...

Šių metų sausio mėnesio pabaigoje Londone mirė, džiovus pakirstas, vos 46 metų sulaukęs, ponas Eric Blair. Tai buvo visai mažai kam žinoma, o mums tikriausiai visai negirdėta pavardė. Bet šis žmogus turėjo antrą pavardę — slapivardė George Orwell, o tai jau daug kam galėjo būti girdėta. George Orwell — tai anglų rašytojas, romanistas, kritikas ir filosofas. Tai vienas iš tų daugelio, tačiau retų rašytojų, į kurio knygas atkreipė dėmesio daugelio kraštų mąstančioji visuomenė. Ir visai teisingai, nes Orwellis diršo pačiu pinėti be galo jautrius ir aktualius klausimus, nuo kurių sprendimo dabartyje priklausio žmonių likimas netolimoje ateityje.

Paskutinė spaudoje pereinatis metais pasirodžiusioji, ir tai gal būtų priešmirtinė jo knyga buvo pavadinta „1984“.* Tai yra storas romanas, vaizduojas mūsų pasaulio gyvenimą 1984 metais, vadinasi, nuo dabar praėjus maždaug vienai naujai generacijai. Tokios rūšies veikalai, kaip žinoma, vadinami fantastine literatūra, kurios klasikus, kaip tą patį anglų Wells ar prancūzų Jules Verne, pažįsta visų kraštų šviesesnė mokyklinė jaunuomenė. Kadangi tokios knygos pateikia visus mus dominančius mįslės vaizdą paveikslą, tai paprastai jos noria būna skaitomos ir greičiau atkreipia dėmesį.

Orwellio romanas „1984“ praėjusiais metais turėjo iš tikrųjų didelį pasisekimą Amerikoje. Aną vasarą vos pasirodęs knygynuose, jis tuojau sudomino kritikus, o ne mažiau ir skaitytojus. Book-of-the-Month Club jį išrinko į savo katalogą, o netrukus

jis pasidarė Jungtinėse Valstybėse bestselleriu, t.y. viena iš plačiausiai parduodamų knygų ir tokioje biznio aukštumoje išsilaukė ligi metų pabaigos. Patekti į geriausiai parduodamų knygų sąrašą, be abejo, dar nėra jokio veikalo literatūrinės ar kūrybinės vertės įrodymas. Jeigu tai būtų dėsnis, tai, pvz., kadaisė vienas meitais Lietuvoje labai gerai parduodamas ir ypač tarp gimnazistų išsilapatinęs toks, atspirašant, šlamptas, kaip lenkų rašytojos H. Mišiek romanas „Raupsutoji“, irgi būtų buvęs galima pavadinti šėdeveru.

Tačiau Orwellio knygos pasklidimas gal būtų sudarė kitą atvejį. Skaitytojai ją taip noriai gaudė ne dėl jos literatūrinio naujumo ar įdomumo ir ne dėl mados, bet buvo sudominti jos tikrai aktualiu turiniu: prie ko netrukus gali privesti pasauli valstybinis totalitarizmas; kokia naują santvarką pagimdys triumfuojantis komunizmas; kokių gėdingų padarų ir bauriausios rūšies robotu toje supervalstybėje pavirs žmogus, mūsų vaikai ir gal dar ne vienas iš mūsų pačių?

Į tuos klausimus savo knygoje Orwellis davė labai ryškius, drąsius, vaizdingus ir beveik įtikinančius atsakymus. Malonu, kad jo knyga galėjo pasklisti dar laiku. Autorius leido mums laukti dar apie dvidešimt metų, nes po trisdešimt metų „naujoji santvarka“ jau bus visur įsigalėjusi taip, kad praktiškai nebebus priemonių jai pakeisti. Trisdešimt metų, tai tik trumputis laikotarpis, istorijos tėkmės akimis žiūrint, ir todėl duotasis išpėjimas nėra pereankstyvas. Greičiau tai nurodymas, kad liko tik penkos minutės ligi dvylikait.

Zmogus ir rašytojas

George Orwellis priklauso tam tikrai ypatingai intelektualų grupei, kadaisė labai negausiai ir paniekinti, bet dabar su kiekvienu dešimtmėčiu vis gausėjantiai ir įgyjančiai svorio visuomenėje, stovintioje

„dvių pasaulių“ aštraus politinio, ekonominio ir moralinio susikirtimo akivaizdoje. Toji grupė susidaro iš dvasios kovotojų, norinčių sukelti pasaulyje naują perversmą, siekiančių žmoniją „išganyti“, bet negalinčių ir nenorinčių sutapti su jokia dabartine politine partija. Dar siauriau, — tai grupė intelektualų, kurie iš prigimties ir palinkimo buvo kairūs, radikalai, humanistai ir „naujo dievo“ ieškotojai, kai kada socializmo, kai kada komunizmo ir bolševizmo simpatikai, o protarpiais ir buvę komunistinių partijų nariai. Jie anksčiau ar vėliau nusivylė daug kuo, bet ypač šiais trim dalykais: kapitalizmu ir buržuazine santvarka, visokios formos totalitarizmu ir diktatūromis, o ypač komunizmu bei jo rusiškai bolševikine ideologija ir praktika.

Prieš kokį dvidešimt metų tūkų žmonių buvo tik saujelė, kurie nieko nereikšė ir kuriuos kiekvienas iš kairės ir dešinės mėgo ir galėjo apspjauyti. Iš kairės jie kitaip ir nebuvo vadinami, kaip tik renegatai ir išdavikai, o iš dešinės — persimetėliai, „besiblaškantieji“ inteligentai, „karjeristai“, visiškai nepatikimas gaivalas, kartais tinkąs nebent antikomunistinei propagandai panaudoti, bet jokiam kitam rimtam susnūdusio ir nutukusio buržuazijos „gyvybiniam“ reikalui. O šiandien tokių žmonių jau gal legijonas, nuolat papildomas dalyviais iš šimto su viršum milijonų centro ir rytų Europos tautų, mielaširdingai išduotu bolševizmu vergijai.

Vienas iš labai charakteringų tos grupės atstovų galėtų būti laikomas Arthur Koestleris, autorius visos eilės antikomunistinių knygų, jų tarpe pačios žinomiausios „Darkness at Noon“, kuri lietuviams daugiau pažįstama pagal jai suteiktą prancūzų vertimo antraštę „Nulis ir begalybė“. Retai kur esu skaitęs tiek blaivaus nusivylimu minčių, kiek kelių pastarųjų metų Koestlerio straipsniuose, kuriuose jis aiškina, kaip yra dar sunki pozicija žmogaus, kovojančio prieš bolševizmą, bet kartu norinčio išlikti socialistu ir humanistu. Tačiau aklaai nesusiiršančiu su jokia politine grupe.

Kitas labiau literatūriškai žvilgantis pavyzdys būtų prancūzas André Malraux, taip pat buvęs komunistas, bet per didelis ir per laisvai galvojantis humanistas, kad nebūtų dar praėjusio karo pradžioje atsis-

veikines su klapiūkavimu stalinizmui. Tačiau šių nusivylusių individualistų kompanijoje Malraux sudaro kiek skirtingą atvejį, nes jis nepasitenkino ašarų liejimu dėl komunizmo pavojų ir jo blygybių, — jis jų nei vienos viešai neliejo, — bet užsiangažavo aiškiai politiška ir šiandien yra vienas iš artimiausių ir įtakingiausių generolo de Gaulle sąjūdžio vadovų. Sąjūdžio, kurio laimėjimas, mano įsitikinimu, yra vienintelė priemonė sukurti galimumą dar kartą Prancūzijai suvaidinti kiek ryškesnį vaidmenį Europos žemyne.

O George Orwellis buvo gal tobuliausias ir skaidriausias tos tarptautinių individualistų kompanijos vienišasis ginklėnėšys. Jis niekada nebuvo tikras komunistas, nei ortodosas marksistas, bet tik „kairysis“, laisvas ir niekam nepriklausomas radikalas, nepakentęs jokių partinių etikečių ir instinktyviai kovėsis prieš bet kokių diktatūrų užmačius. Orwellis gimė Indijos Bengalijoje, britų kolonistų šeimoje ir mokytis buvo atsiųstas į Angliją, kur jis baigė garsiąją Etono kolegiją, britų aristokratinės grieitinėlės sugriebimo ir perdurbimo punkta. Po to jis vėl grįžo į Indiją, pareiškęs, kad toje kolegijoje jis „labai mažai ko teismokęs“, ir penketą metų išbuvo Burmoje, kaip britų imperijinės policijos bendradarbis. Nepakeldamas vietos klimato, pasibaurejęs britų kolonijinės politikos metodais ir geisdamas atsiduoti literatūros darbai, jis grįžo vėl į Angliją. Negalėdamas čia įgyvendinti savo svajonių, greit pravaļęs visas santaupas, persikėlė į Parizį ir pelnosi duoną, kaip plongeur, lėkščių plovėjas, viename viešbutyje. Savanoriškas DP, jis pradeda šį sūrų amatą, taip gerai pažįstamą daugeliiu politinių emigrantų... Bet jis nenusiivilia savo mizerna būkle, akyiai stebi žmones ir aplinką, laisvu laiku rašo kiek įmanydams. Iš savo įspūdių ir patirimų jis parašo du romanus, „Burmese Days“ ir „Down and Out in Paris and London“, kurie 1933 ir 34 metais pasirodo Amerikoje, bet neatkreipia jokio dėmesio.

Labai būdinga šiems teisybės ieškotojams, kad lygiai kaip Koestleris ir Malraux, taip ir mūsų didvyrių, kilus pilietiniam karui Ispanijoje, išskuba talkon respublikonams, pasiryžę pralieti kraują už kitos tautos laisvę, kaip jis ją tada vaizdavosi. Bet ir šis laisvės kareivio verslas

*) „Nineteen Eighty-Four“, by George Orwell, išleido Harcourt, Brace and Co., New York, 1949 m., 314 psl., kaina 3 dol.

Lietuviai visur

Australijos lietuvių bendruomenė netenka savo nario—rašytojo Vinco Ramono, pagarsėjusio „Kryžių“ autoriaus. S. m. birželio 3 d. jis išvyksta į Jungtines Amerikos Valstybes. Rašytojas Vincas Ramonas į Australiją atvyko 1948 m. birželio 29 d. Iš Bonegillo stovyklos paskirtas miško darbas ties Mauthoura, išbuvo ten visą laiką, dirbdamas daugiausiai raštinės darbu. Į Ameriką išvyksta, kviečiamas Marijonų Kongregacijos dėstyti lietuvių kalbos.

*

Mūsų Pastogės redaktorius Juozas Zukauskas, nuo š. m. kovos mėnesio įstojęs Sydnėjaus universiteto Teisų Fakultetą, šiomis dienomis pradėjo dirbti pas vieną žymų Sydnėjaus advokatų, Australijos įstatymų nustatyta tvarka siekdamas įsigyti advokato teises, likdamas ir toliau Mūsų Pastogės redaktorium.

Persiorganizuojama Svedijos lietuviai

Svedijoje gyveną lietuviai šiuo metu, remdamiesi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės santvarkos nuostatais, persiorganizuoją į Svedijos Lietuvių Bendruomenę. Tuo reikalu yra paruoštas laikinasis Svedijos Lietuvių Bendruomenės Statutas, kuriuo vadovaujantis bus pereinama į Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizacinę formą.

Prof. Kolupailos „Gražioji Lietuva“

Prof. S. Kolupaila, kuris šiuo metu profesoriauja Indianos universitete, yra iš Lietuvos į JAV-bes nušlavęs keletą šimtų spalvotų Lietuvos foto nuotraukų. Lietuvių studentų „Vyčio“ Korp! skautų prašomas, jis pirmą kartą šias vertybes pademonstravo ekrane vienoje Čikagos salėje, kartu skaitdamas paskaitą apie gražiąją Lietuvą.

Su priešpaskutiniu transportu iš TSRS

Būdavo atsitikimų, kad tie žmonės iš miško užpildavo belaisvių stovyklas, pašalinavo prižiūrėtojus ir tarytojus. Belaisviams liepdavo pasirinkti: eiti su jais, arba likti čia. Atsiradavo visokių. Bolševikai taip pat būdavo. Pav., spalio revoliucijos proga stovyklas apkasdavo apkasais, sustiprindavo sargybas.

1945 — 1946 m., kai vienu kartu buvo demobilizuota daug rusų karių, daugelyje vietų kildavo neramumų. Nikolajave sugrįžę namo rusai jūrininkai mušė žydus ir jiems neleidavo viešai rodytis gatvėse. Mus, vok. karo belaisvius, jie vadindavo „kamerad“ ir elgdavosi labai draugiškai. 1946 m. kažkas nušovė mūsų aukščiausią prižiūrėtoją rusą karininką, Neologas buvo žmogus, bet nešiojo MVD uniformą. Gal dėlto. Nuo to laiko MVD nedrįsdavo niekur rodytis pavieniui. Kolchozus užpildavo didelės grupės, iššaudydavo viršininkus, prisikraudavo pilnas mašinas grūdų ir išvykdavo. Taip dėjosi daugelyje Ukrainos vietų.

Darbininkai, ypač tie, kurie buvo vakaruose, nepatenkinti valdžia. — Tik tada mes supratome savo propagandos melus — sakė mums. — Agitatoriai kalbėjo, kad Vakaruose darbininkas dirba 12 valandų per parą ir nieko neturi. Ten pamatėme, kad tik mes dirbame 12 valandų, jie gi 8-ias, be to, turi savo namukus, gerą socialinį aprūpinimą, prieglaudą. Visų rusų akys atsivėrė. Tačiau visi tebesame įgandinti, bijome. Ot kas yra.

Už tai rusas, jeigu nori ką pasakyti, nusiūda į šalį, kur nieks nemato, negirdi, kalba daug ir labai noriai. Jie labai daug klausia tikrai Vakaruose geriau žmonės gyvena.

Vietinių skurdas didelis, reikalavimai labai maži: iš molio ir karvės mėšlo nusilpdo ma-

žą landynę ir jau labai patenkinti. Belieka saugotis tik MVD. O jos tinklas labai platus. Be pagalbos iš šalies jie niekada nenuvers savo valdžios, nors ir visi labai norėtų.

— Kaip gyvena moterys?
— Jos turi lygias teises ir lygias pareigas. Drauge su stipriausiais vyrais turi nešioti sunkius cemento maišus, plytas prie statybos ir kitas sunkenybes. Niekas neklausia jų apie sveikatos būklę.

— Ar nekamba apie karą?
— Tai jokia, paslaptis: bolševikų vadai visur pabrėžia, kad turėsias būti naujas karas. Jie visada labai peikia Vakarus. Ir mus agituoja prieš juos kariauti.

Nuo 1948 m. rusai visada pabrėžia, kad susitarimams tarp Rytų ir Vakarų įvyksias Stalinis numatyta laiką ir todėl nesą reikalo galėtis karo ruošai nei laiko, nei darbo, nei jėgų.

Rusai smarkiai ginkluojasi. Pats mačiau didžiulį fabriko mašiną, kurias atgabeno iš Vokietijos. Ant jų sėdėjo ir specialistai vokiečiai. Maskvos karo pramonėje dirba labai daug vokiečių. Deja, daugelis tų atgabentų mašinų nebuvo apsaugotos, pamestos laukan ant lietaus. Greitai surūdijo, sugedo. Trūksta ir atsarginių dalių. Todėl, jeigu kas sugenda, mašina sustoja ir stovi labai ilgai, kol koks nors vokiečių nepataiso. Ir statybos darbuose daug trūkumų: kur yra akmenis — nėra cemento, kur yra cemento — nėra vandens. Kur yra visko, nėra lentų, o svarbiausia vis kvalifikuotų darbininkų trūkumas. Patį darbą labai trukdo įrankių stoka ir vagystės. Jeigu mūrininkas pasideda valandėlį įrankį — jis tuojau dingsta. Todėl daug kas nešioja juos prisirišę. Aš pats vogdavau. Niekartą pačiūpu kirvi, jeigu jis buvo „negerai padėtas“.

Visi skundžiasi maistu, daugelis turi sugedusias vidurius. Zuvys, kurios yra svarbiausias darbininkų maistas, susūdytos ne tik su visais jų viduriais, bet netgi ir su žolėmis, su kuriomis buvo jos pagautos. Nenuostabu, kad nuo tokio maisto visi greitai nusilpsta. Aš pats turėdavau lipdamas laiptais į II aukštą tris kartus išlėtis.

— Ką patyrėte apie rusų pasiruošimus karui?

— Teko būti vietovėse, kur gatvėse matai daugiausiai uniformuotų, kaip civilių. Ilgieji šautuvai, rodos, bus pranykę: visi nešiojasi trumpus automatinius šautuvus ar pistoletus. Dažniausia matomas tankas — Josif Stalin tipo, apginkluotas 75 mm pabūklais. Dirbau ir prie laivų statybos. Ypač daug stato laivų ir lėktuvų. Tipai dažniausia vokieški, tik labai patobulinti. Naikintuvai visiškai geri. Išplėstas aerodromų tinklas — vien Nikolajave yra keturi. Tas pats paliai Stalino vardo miestą ir kitur pakėlis. Tačiau niekur neteko pastebėti tvirtovinių (didžiųjų) rusų lėktuvų.

— Ką kalba rusai apie atominę bombą?

— Politrukai, kai juos apie tai užklausia, atsako: tegu kapitalistai apie ją daug šneka, mes turime ją, bet apie tai nekalbame.

Grįžę iš tolimųjų Rusijos sričių vokiečiai kalbėjo, kad Uralo krašte ir Sibire esanti sukurta žymiai didesnė karo pramonė. Įtraukiamos ir moterys. Jos uniformuotos, turi kariškų laipsnius ir daugelyje vietų neša ir labai svarbias kariškas sargybas.

— Ar lengva būtų kariauti su Rusija?

— Manau, kad nelengva. Teko man kariauti daugelyje vietų. Pažįstu rusus ir jų gamtą. Esame ištikinę, kad sunkiausia būtų motorizuotoms dalims. Mat, Rusijos keliai labai blogi, o šiuo metu rusai sąmoningai jų netaiso, kad tuo nepalengvintus prieš žygiavimo. Reikia manyti, kad daugelis motorizuotų priemonių, kurios bandytų veržtis į Rusijos gilumą, liktų purve . . .

— Mums čia teko girdėti, kad Rusijoje pradedę žydų persekiojimas. Ar galite tai patvirtinti?

— Rusai, netgi ir bolševikai, labai neapkenčia žydų. Ir, jeigu įvyktų naujas karas, čia būtų įvykdytos žydų pautybės, panašiai kaip Vokietijoje. Liaudis negali atleisti jiems, kad šie užima geresnes vietas, geriau valgo. Kai grįžta rusė darbininkė iš turgaus — iš jos krepio kyšo tik kopūstų galva, gi iš greita einančios žydės krepio — višta. Neteko niekur matyti žydo su kastuvu, kirviu ar kirka. Ir patys rusai, net komunistai, pajaukia žydus. Mačiau karikatūrų, kuriose nupieštas žydo išvaizdos tarybinis pilietis, kuris prašo politruko lenktu vamzdžiu šautuvo, kad galėtų šaudyti pasislėpęs iš kampo.

— Religinis gyvenimas?

— Senose, caro laikais statytose beveik visose cerkėse įrengti klūbai. 1943 m., kai rusams nesisekė karas, leido žmonėms mažose nameliuose įsiruoti mažas cerkveles. Supuo- lę žmonės patatydavo kokį namuką, ant viršaus iškišdavo acetalino bonką — tai bokštas ir drauge varpas. Nikolajave buvo pastatyti specialūs „Dom Evangelii“; būvau užėjęs ir aš. Deja, ir ten moko tik „politgator- kos“. Žmonės bijo lankyti ir tose mažose cerkėlose. Tik labai retai kur sutiksi seną, apaugusiais plaukais, su barzda šventiką. Retkarčiais matosi bažnytiniai laidotuvių. Daugelis žmonių (jaunoji karta) nieko nežino apie Dievą ir visiškai nesirūpina savo pomirtiniu gyvenimu. — žiūrėti tik šiandienos.

Kas liečia mus belaisvius — leido laikyti kopyčią. Turėjome katalikų ir evangelikų kunigų. 1949 metais leido mums net švesti Kalėdų šventes, tik kitą sekmadienį turėjome už tai atidėti.

Rusijoje teko matyti mums, vakariečiams, neįprastų vaizdų. Pav., eiti ir matal — guli šaligatvyje žmogus. Niekas nesirūpina ar jis gyvas, ar ne. Niekas nesistengia padėti apalpusiam. Kai pradeda dvokti — tada jau pakasa. Šiaip jau nė milicija nesustoja. Žmogaus čia nebrangina, nors valdžia ir skatina gimimus, taip, visi rusai, sulaukę 18 metų, jeigu dar nėra vedę, turi mokėti viengungio

mokesčius. Atskaitymai iš nevedusių algos siekia iki 50%.

— Ką bolševikai kalba apie Stalino vyresnįjį sūnų, kuris savo laiką buvo vokiečių belaisvėje ir kalbėjo per radiją?

— Jiems tas faktas yra labai nemalonus ir todėl visiškai neigia tokio Stalino sūnaus buvimą.

— Ar neteko kalbėtis su rusais, gyvenusiiais Lietuvoje?

— Sutikau vieną mongolą, kuris 1946 iki 1947 m. buvo Lietuvoje. Kai paklausiau jį, ką žino apie Lietuvą, jis atsakė: „Aš iš Utenos!“ Ten gyventi buvę labai gerai, bet ir labai baugu. — Viena, tik su mūsų plačiais antpečiais gatvė nesirodyk — negrįši namo ir gana, nes visur buvo daug partizanų. Minėtas mongolas labai gražiai ištarė lietuviškai „duona“, „lašiniai“, „sviestas“ ir kitus panašius žodžius. Iš viso, Lietuvoje gyventi buvę galima daug geriau, kaip Rusijoje. Blogiausia betgi, pagal jį, buvę kai kuriose Lenkijos ir Ukrainos srityse. Ten buvę vietų, pav. Stanislavive, kur nebuvo galima nė su tankais miškan išžengti. Briansko srities miškuose dar ir dabar bolševikai negali kojos įkelti.

— Kaip atrodo Vakarų Vokietija, sugrįžus iš Rytų?

— Jeigu atvežtų kas grupę rusų, parodytų jiems krautuves, gatves ir visą gyvenimą to krašte, kurį jie nugalėjo, rusai jaustųsi kaip bepročiai — taip viskas būtų pasakiška, keista. Jeigu paaiškinti jiems, kad čia žmogus ir nedirbdamas gali gana pakenčiamai gyventi, nes valdžia moka visokias pašalpas, jie niekaip nesuprastų, kaip vyriausybė nedirbančiam gali mokėti pinigų.

— Ką kalba Rusijoje apie DP?

— Politrukai nenegėdė paaiškinti, kad dalis TSRS piliečių negalėję grįžti į savo tėvynę, nors ir labai norėję. Dalis žmonių buvę sukurstyti prieš TSRS svetimų valstybių agentų, kiti gi policinėmis priemonėmis saugomi ir jiems neleidžiama grįžti namo.

— Ar noriai grįžote į Vakarus?

— Rytprūsiuose, kai karo metu mums pavyko atsitipti vieną bolševikų okupuotą vietovę, mes matėme prie sienų vinimis prikaltas išniekintas moteris su nupiaustytomis krūtimis, matėme senokus, pakurtus už kojų. Ukrainoje girdėjau, su kokiu pasididžiavimu rusų kareiviai gyrėsi, ką jie padarė viename moterų vienuolyne Vengrijoje. Net plaukai šiaušias! Pats aš mačiau, kaip niekinamas čia žmogus. Aš sutikau čia lietuvius, kurių šeimos buvo deportuotos ir iš jų patyriau, kas vyksta Tėvynėje. Esu tikras, kad ir pikičiausi laukiniai žvėrys, išalkinti ir vēliau paleisti į laisvę, niekada nepadarėtų to, ką daro rusai. Taigi tie, kurie visa tai matė, yra visam amžiui pagydyti nuo bolševizmo. Tiems, kurie dar netiki, kas visa tai anapus vyksta, aš linkėčiau ten pat būti ne penkerius metus, kaip aš — užtektų 5-ių mėnesių — ir jie būtų visam amžiui pagydyti! — baigė pasikalbėjimą Izidorius, džiaugdamasis esąs savųjų tarpe ir netgi čia radęs jo tebelaukiančią žmoną. (mm)

Margumynai

Paklauskit pačių gamintojų, iš ko gaminamas Coca Cola — jie jums paslaugiai atsakys: „Iš vandens, cukraus, kakao lapelių ir kolos riešutų ekstraktų su karamelio, kofeino ir citrinos rūgšties priemaiša“. Tačiau kokiu santykiu šie priedai sumaišomi ir kaip vyksta pats gamybos procesas — tai milijonų dolerių vertės paslaptis, kurią nežino tik du asmenys.

Tačiau nors ir šie abu vyrai kokios nors katastrofos metu netikėtai žūtų — paslaptis nebūtų dingusi: vieno banko nedeleguoti spin- toje guli septyniais anspaudais užanspauduotas ranka rašytas receptas. Jį paimti galima tik tuo atveju, jei abu paslapties saugotojai tikrai mirtų. Coca Cola istorijoje, dabar turiničiėje jau 64 metus, buvo tik septyni asmenys, kurie žinojo gamybos receptą.

Sio gėrimo tėvas buvo J. Pembertonas, Amerikos pilietis karo veteranas. Jo gyvenimą visą laiką persekiojo nesėkmės. Būdamas vaistininkas, jis darė įvairiausių bandymus. Išleido rinkin vaistus nuo kosulio, vėliau plaukų dažymo preparatą ir pagaliau piliules nuo kepenų ligų, tačiau bankrutavo. Kartą

jam pasisekė sudaryti tamsiai rudą skysčių, kurio skonis jam labai patiko. Šio skysčio visą puodą kartą nunešė vienam savo draugui, smuklininkui, kuris pasiūlė ir svečiams.

Vienas svečių, F. M. Robinsonas, paklausė, iš ko toks gaivinantis gėrimas padarytas. Paminičius kakavą ir kolos riešutus, gėrimui buvo duotas vardas, kuris šiandien žinomas visame pasaulyje: „Coca Cola“.

Pambertonas gamino ne patį gėrimą, bet tik ekstraktą — „sirupą“, kuris prieš geriant būdavo atskiedžiamas vandeniu. Ir šiandien tikrieji Coca Cola fabriškai gamina tik sirupą, kuris pilstytuvėse atskiedžiamas ir supilstomas į bonkas.

Pirmaisiais metais Pembertonas pardavė apie 100 litrų sirupų, o antraisiais jau 400 litrų. Vėliau, patekęs ir finansinius sunkumus, už 1200 dol. pardavė teisę į du trečdalius būsimųjų pajamų, o praėjus dar keliems mėnesiams — už 550 dol. už teisę į likusį trečdali. Jeigu gi jis būtų pasilikęs teisę bent į dešimtdalį būsimomo pelno — šiandien jo įpėdiniai būtų multimilijonieriai.

juoką ir pasitenkinimą. Jis atsisegė milinė, nusiėmė skarą nuo kaklo ir pasidėjo ant kelnių. Pakėlė, lyg kovon šaukdamas, galvą, tarsi įsakydamas: — pradėkit savo cirką — žemės ponas pasiruošęs išklausyti! Jis kriokė kaip lokys šile nutvertas ir netikėtai įstumtas narvan.

Juozas Marva turėjo sukaupti visas jėgas, jį nebematė nei publikos, nei orkestro, dabar jis grojo tik tam ten, kurs atėjo jo išjuokti. Tačiau Rabaraudas klausėsi ir klausėsi, pradėjo kosėti, atstojosi visoj savo didybė, nušiziovavo saldziai, — ne, žemės ponui nepatikto šis cirkas, jis išėjo iš salės kaip jo didenybė, dvaro juokdario kvailybės nuo- bodžiavęs.

Jis užsuko į barą, sviedė piniginę ant stalo, priremdamas kairiąja alkūne ir reikalavo sau džiaugsmo. Ačiū Dievui, jis buvo pardavęs mieste linus ir veršiuokus, ar čia, apskritai, galėjo jam kas prilygti? Mažoji bardama apžiūrėjo jį klausiamu žvilgsniu.

„Noriu visko, ką turi, tu plike, duotino!“ tarė paniekiamai ir pradėjo rikiuoti bonkų eiles prieš save.

Dirigento Klee žmona, belaukdama vyro, nuolat sukniėdavosi po barą, godžiai dairydamosi, kur galėtų ištraukti kokią kroną ar stikluoką degtinės su užkandžiu; ji užuodė Rabaraudo saldų kvapą. Netruko, kai ji jau sėdėjo šalia ūkininko. Rabaraudas niekinančiai ir iš aukšto pasižiūrėjo į svetimą moterį.

„Ka tu galvoji apie Juozą Marvą?“ klausė jis piktai balsu.

„Didelis talentas!“ tarė paklusinai moteriškai.

„Salin nuo manęs, tu neišauklėtas sutvėrimas“, šaukė jis užgautas. „Niekas neišmanai, o lėndi ubagutai ponų karčiamon. Eik augink vaikus ir padėk šlavikui gatvė šluoti, ko tu, kvaile, lėndi prie ponų!“

Bet Klee žmona ne iš tų, kurios taip greit pavaromos.

„Ak tai apie Juozą Marvą tu klausai?“ susiprato įnain. „Tas vyrukas neturi davinų, jis niekam tikęs.“

„Taip?“ barzdos ražienos net kilstelėjo. „Te, gerk į sveikatą“, kalbėjo jau draugiškiau. „Imk ikros, valgyk vėžių kojelių, para-

gauk pašteto. Juk, va, kai aš, tvarkingas ūkininkas ir žemės ponas, ir tu, tuščiu pilvu miesto ubagė, plokščiai susijungsime kartu, kaip raudės neršinti, niekas prieš mus neišdrįs stoti, tai tikras reikalas! Tada reikalas vienų pusėj, Dievas su mumis, o pavainikis tokioj bėdoj, kad niekas nepajėgs ištempti iš purvyno. Gi Juozą Marvą nepripažįsta ne tik mano žmona Kaja Kotryna, bet ir mano vaikai, veršiai, arkliai, kiaulės, visai nekaltant apie klekeklus. Visi mes vienos nuomonės, gi šis pavainikis pavainikis gali čigianti savo smuiką nors ir penkis šimtus metų —, tai nieko nereikiška — mes jo nematė, mes negirdėjom. Ka padarysi žmogui, jei ausys kurčios ir akys aklos, patruakys pečiais ir nu-eisi. Te gyvuoja mano nuosirdi draugystė su miesto valkatėle!“

Jis dar labiau išsitiesė, gėrė daug ir sutraukė daugiau smalsuolių prie savęs. Mat kiekvienam malonu klausyti kamščių skridimą ir lubas. Bet staiga ji pagavo pyktis — es-tų ūkininkas ir žemės ponas gi nėra bile kas. Kodėl jis savo brangiais pinigais privalo vaišinti miesto slidžias žuvytes? Jis staiga trenkė kunščiu į barą, suvertė bonkas ir stiklų į kampa, koja paspyrė kėdes ir išdaužė visą baro parengimą. Taip, dabar tai jis jau teisė laiminga, Dievas pats buvo laimingas, jėgą ir dvasia, jis buvo laimingas, padaręs, kas jį patenkino. Žinoma, sekė sąskaita šeimini-ninkui, keleta kronų poniai Klee už veido sudaužymą, šiek tiek policijos pareigūnui, ir taip dalyką sutvarkius Tavetas Rabaraudas lengviau atsiduso.

„Labanakt, krikščionys, savo linus ir veršius bent palikau geroj vietoj!“ tarė jis sau ramiausiai išėidamas iš baro. Kaip debesyis vidudienį, slinko ir jis Verilaidų link. Stebėtina, reporteriai, juodas pėdas sekiamai, šį įvykį pražiupojo. Juozas Marva lengvai atsikvėpė, kai laikraščiuose nieko nerado nei apie pavainikį, nei apie išdidų tėvą. Dirigento žmona, suuodusi pelno, ilgai dar bandė kelti dulkes, bet jos mėlynėmis nusėtas veidas, nuo smėgio pažaliavusi nosis, matyt, nekėlė pasitikėjimo, pagaliau ir jos pasaka nustojo dulkes kėlusi. Gi Tavetas Rabaraudas turėjo pagrindo pykti ir šaukti, kad garbingas ūkininkas, net po tokios sąskaitos, nepateko visoje didybėje į laikraščių.

Po to Juozas Marva išgijo Vėjakalnį.

Dabar jis turėjo daug džiaugsmo skubant į Verilaidus, pasikeliant Vėjakalnin ir klausantis dejonės ir vaitojimo. Audros čia skubėjo iš viso pasaulio pusių, kiekvienai jų srovė šalies grožis ir garsai. Kokia galinga srovė čia susilėjo, tarsi nešdama viso pasaulio skausmą ir džiaugsmą. Juozas Marva dabar dažniau sėdėdamas su motina trobelės priedury, klausydami žemės alsavimo ir stebėdami mieši debesų plasnojimą. Bet saulė dažnai taip žibėjo, kad tekdamo primerkti akis ar del-nais užkloti. Kokia Dievo palaiminta vieta — šis Vėjakalnis.

Tai buvo neišsemiamas įkvėpimo šaltinis — šis kalnas ir motina —, ir Juozas ten skubėjo kaip tikintysis į savo šventyklą. Visad — kai tik kankindavo desperacija ir našta darėsi nepakeliamą, iš čia ateldavo at-pirkimas ir nuraminimas.

Nėgi dabar motina galėjo būti mirusi? Ne, taip nebuvo, jis tai jautė visa savo būtybe. Kanusų senutė melavo, senas žmogus užsi-manė niekus krėsti. Štai, ten jau ir Vėjakalnis, pakildamas, kaip bažnyčia mėnesienos sidabre žvilgdamas į dangų. O va, ar ta šviečianti dėmė prie trobelės tik ir nebus sėdinti motina. Aišku, tai ji, ji sėdi ir laukia, kaip įprastai, žinodama sūnų ateinant.

Juozas lėkte užlėkė į kalną.

„Labas, motul!“ šaukė jau iš tolo. Linksmi nusitiekęs šoko prie jos.

„Motul, sakyk gi sūniui laba dienele — gal gi laukdama užsūnūdai? Tu miegi, katuta, tu tinginėli, tu pelėdėle. Motul, Juozas gi atėjo, tu, kvailut, kelkis gi ir dėk kavą virti. Ko gi ta Kanusų senutė liežuvavo, kad sergi, ar net apie mirtį galvoji, tik susuko tiek dulkių, kad net žąsies oda įsimetė. Ma, laba diena, moč!“

Anu lyg šypsodamosi, galva atsukta į trobelės seina, akys nukreiptos į mėnulį.

„Motin, klausyk gi!“

Juozas nutvėrė ją už rankos, giesmininkas nukrito ant akmens, o motina buvo šalta ir nejudėjo.

Ir Juozas Marva sukluo prieš ją, ašarų nevaldydamas, ant kelių.

Vertė J. M.

Pabaiga.

August Gailit

Liepsnojanti širdis

„Spauda“, juokėsi jis sarkastiškai, „ši idėja — mėsladėžė, kur kiekvienas juokdarys meta savo sugedusias liekanas. Zmogus yra per tingus, kad galvoti, apsaugok Viešpatie! Jis gi turi savo batsiuvių dirbtuvę, jis kaip tik užimtas odos dažymu į kilnų kotiką, balanso falsifikavimu, biznio gryno pelno nuslėpimu, laukų apšėjimu, naujos dramos inscenizavimu, stogo dažymu ar linksmos kaulikės skerdimu — pradės jis save kankinti dalykais, kurie esmėje svyra visai kiton pusėn! Jis turi gi savo laikraštį, ten jis ir paskaitys, ir net smulkiausias minties trupiniukas, kuris ten atsitiktinai pasirodo, yra gi tinginiui žmogui tiesa, būtina ir galima kartoti ir ja tikėti. Ar gi dėl ko kito sumoka jis iš savo kuklių pajamų penkis ar šešis centus, turbūt gi tik tam, kad visais klausimais nesunkiai orientuotųsi, pasakytų savo svarų žodį ir užtikrintas mintis, nes tai gi nieko nereikiška, jei visa tai jau buvo laikraštį.“

Prasideda kankinąs laukimas. Kas dešimt minučių Marva lekia kioskan, kad grįžęs galėtų pranešti, jog rytinė spauda dar vis nepasirodė. Kaja netikėjo, nervinosi, abejojo ir išbėgo patį išitikinti. O kai pasirodė laikraščių — žydėjo ten Kaja Šalirdė purpuro žieduos. Ji jau nedžiūgavo, tik susmuko nuovaryj, suplikėjo ir išgeso, tardama apatiškai: —

„Na, žinoma, visa tai gi yra tik didelė kvailystė, tai manęs nedomina. Dabar greit namo — gulti!“

Nors ji buvo kapitono dukტė, bet nepradėjo tuoj girtis, kai vėjas tam buvo palankus. Ji buvo pakankamai išmintinga, kad žinotų, kada tinka vaikišku šypsniu kairėn ir dešinėn nužeminti nusilenkti, lyg nebūtų visai menininkė, o iš mokyklos suolo išėjusi margaitė, mėgstanti, kai kas per petį paploja, draugiškai pamoja, ar pasiūlo gabaliuką torto poniučių kavutėse. Ji buvo mikli kaip voreris, šokinėdama audroj nuo medžio į medį — be priekaištų elastiška ir pavydą sukel-dama. Ji labai gerai suprato, kad lygumų tau-

ta nekentė viršūnių ir augštumų, todėl ir ji vaikščiojo pažemintai ir kukliai, lyg iš so-džiaus miestan atėjusi melžėja, visad šypse-na veide ir reveransikuos atsargoj.

Juozas Marva nenorėjo to suprasti ir pas-tebėti. Jis bijojo prasiskverbtį priekin, at-kreipti dėmesį ir net tada, kai apie jo darbus ir psiro-nymu. spavdėje bu o rašomi teigiam-i žodžiai, jis jautėsi neaukiai ir gėdinosi, lyg būtų kuriam nors kolegų atėmęs garbę ir duonos kąsnį. Kūryba buvo sunki našta, po kuria jis kankinosi ir vargo, baigęs kurią simfoniją jis jaudinosi kaip išpliektais šuo, vertas pasigailėjimo išsismėlis. Jam atrodė kartais mieliau kalti spuodžius, kirsti ru-gius, dirbti raštininkėliu, bet tik ne kurti, tik ne tai! Tai buvo kankynė, pilna atsakomybės, vertusi ne kartą nustoti vilities ir pa-kešti skausmus, kaip nelaimingai kumečio žmonai siaurom šlaunim, kuri nepaliaujamai turi gimdyti ir gimdyti mirties prakaitu kak-toje. Tik dar tie trumpi momentai, kai Kaja atlėkdavo prie jo buveinės, nuolat žerinti ir saulėta, išmukdavo jo kuklian kambarelėn ir paber-davo pluoštus gėlių: ant grindų, teik-davo džiaugsmo ir jo gyvenimui.

Sokėja aukštai skrido, ji ruošėsi gastro-lėms po Europą.

Nepraustaburniai velniukai, sulėkę kaip kudliai ir vestuvės — dabar jie laukė sensa-cijų ir juokų! Bet kai iš užsienio pasigirdo vien pagyrimai — nusivylimas jų buvo didelis. Sunkiai pakilo kaukdamai į dangų, vietoi duonos jiems siūlė žydrą dangų, o tai juk erzino!

Juozas Marva ir vienas likęs neturėjo lai-ko Varilaidams aplankyti. Gi tada atėjo Ra-baraudas pats. Vieno savo koncerto metu Marva pastebėjo, kad Tavetas Rabaraudas sėdėjo pirmoje eilėje. Jis mėgo pasirodyti mieste ponų mada, bet šį kartą buvo pilkoje milinėje, susivėlusia barzda ir ūsais, gi ruo-nių taukais tepti aulai išdidžiai tiesėsi iki pat scenos ir dvokė iš tolo. Jis nekrepė dėmesio į publikos piktus žvilgsnius, tai teikė jam tik

Po 30. birželio IRO didžiąją dalį tremtinių perduoda vokiečių administracijai. Ligi 31. 12. 1950 IRO išlaikymą gaus tie tremtiniai, kurie gyvena invalidų namuose Eversburge ir The sanatorijoje Warta. Ligi balandžio mėn. 1951 metų IRO aprūpins tuos tremtinius, kurie bus perkelti į emigracines stovyklas Wentorfe, Delmenhorste, Fallingbostely ir Auriche. Visos DP stovyklas bus perduotos vokiečiams vėliausiai ligi š. m. birželio mėn. 10 dienos.

Pervedant stovyklas vokiečių administracijai, tremtiniai iš naujo rūpestingai suregistruojami (8 sąrašai Kreisverwaltungen, 3 sąrašai IRO įstaigoms!), fotografuojami, aprūpinami vokiečiais pasais, IRO globos emigracijai pažymėjimais ir visa eile kitokių dokumentų. Be to, paaimamos pirštų anspaudos, surašomi visi klausimai dėl darbo, pašalpų ir t. t.

Liet. Mokyklų reikalai Žem. Saksonijoje

Paskutinių gegužės mėn. dienų konferencijos su IRO, CCG ir vokiečių Švietimo Ministerijos pareigūnais Žem. Saksonijoje mums duoda pagrindo tikėtis, kad bent šioje srityje mokyklų klausimas bus mums palankiau sprendžiamas. Čia mums pažadėjo palikti mūsų tautines mokyklas tol, kol jose bus mokinių. Tik mokyklų priežiūra pagal bendrą tvarką pereis vokiečių Schulratų žinion. Mokytojais skiriami mūsų centrinės atstovybės pasiūlytieji kandidatai. Mokytojų skaičius, deja, gerokai sumažinamas. Laikomasi tokio paties santykio, kaip vokiečių mokyklose (apie 40 mokinių vienas mokytojas). Nuo 2 rugpjūčio emigruoti nesiruošiančius ir Vokietijoje pasiliekančius vaikus, pradedant jau nuo I. skyriaus reiks mokytį vokiečių kalbos bent 1 pamoką per dieną.

Šiuo metu Žem. Saksonijoje veikia dar 2 ketuviškosios gimnazijos. Bet po 1—2 mėnesių mokinių skaičius tose gimnazijose gali tiek sumažėti, kad negalėtume gauti mokytojų etatų. Mūsų gyvybinis reikalas būtų išlaikyti nors vieną gimnaziją. Bet kadangi praktiškai neįmanoma suburti visus lietuvius į vieną vietą vien dėl gimnazijos išlaikymo, tai nieko kito neliktų, kaip įsteigti šalia gimnazijos mokinių bendrabutį ir pritraukti į gimnaziją toliau gyvenančius mokinius. Kandidatų į tą bendrabutį neturėtų, ypač jeigu jame jie gautų pilną išlaikymą. Patalpas irgi nesunku gauti. Atitinkamas kiekis inventoriaus yra numatytas. Visas ir svarbiausias klausimas būtų lėšos mokinių išlaikymui. Reikia žinoti, kad patys tėvai jokiū būdu nepajėgs sumokėti už savo vaikų išlaikymą bendrabutyje. Kreipšimės todėl į viso pasaulio lietuvius ir jų organizacijas ir prašysime padėti mums išlaikyti vienintelę tikrai lietuvišką ir savarankišką gimnaziją Vak. Vokietijoje. Vokietijos valdžia duos mums, kad ir nedidelį, etatinių mokytojų skaičių. Tie mokytojai yra pasiryžę gaunamu atlyginimu dalytis su kitais į darbą įtrauktais kolegomis. Džiaugiamės turėdami visiškai pakankamą būrį gerų, kvalifikuotų, dar Lietuvoje gimnazijose dirbusių pedagogų. Tas faktas yra pakankama garantija, kad Vokietijoje pasilikusių tremtinių jaunoji karta, duosniai padedant viso pasaulio lietuviams, galės būti visiškai tinkamai paruošta išlaisvintos tėvynės atstatymo darbui.

Su pradinėmis mokyklomis kol kas mažiau rūpestio. Vaikų skaičius jose dar gana didelis, ir mokytojų, atrodo, pakaks. Blogiau kiek su tomis stovyklomis, kur gyventojai, taigi ir vaikai, skaičius nedidelis. Ten bus neįmanoma gauti apmokamų mokytojų. Jau dabar turime tokių privačių mokyklėlių, kuriuose dirba mokytojai negaudami atlyginimo. Be abejonės, didžiausias mūsų centrinių įstaigų rūpestis bus ateityje visais galimais būdais tokias mokyklėles ir mokytojus remti.

Vaikų darželių turime didesnėse stovyklose. Juos išlaiko gimnazijų ir pradžių mokytojai, mokėdami tam tikrą dalį savo gaunamo atlyginimo darželių auklėtojoms, kadangi nuo 1. 4. 1950 vaikų darželių vedėjų ir auklėtojų etatai panaikinti.

Šiuo metu Britų Zonoje turime 2 gimnazijas su 150 mokinių, 5 lietuviškas pradžios mokyklas su 250 mokinių ir 2 vaikų darželius su 100 lankytojų. Be to, organizuojami kursai berasičiams. Iš viso mūsų tautinėse švietimo įstaigose šiuo metu dirba 37 mokytojai ir auklėtojai, iš kurių 23 mokytojai gauna atlyginimą iš valdžios, o likusieji 14

Stovykloms administruoti skiriami vokiečiai. Kol kas dar pasilieka ir buvusieji DPACCS'ų Viršininkai. Vokiečių policija perima visus rūpesčius dėl stovyklų tvarkos ir saugumo. Baldai, kuriuos tremtiniai lig šiol turėjo, lieka jų nuosavybė. DP vardas, anot instrukcijų, turis būt išimtas iš apyvartos. Vietoje DPAC vokiečiai pastato A. A. (Ausländer Aussenstelle).

Buvusių globėjų tikslai — kuo sklandžiausiai, kuo lengviausiai įjungti tremtinius vokiečių bendruomenėn, kad ten jie kuo vėliausiai asimiliuotųsi su vokiečiais ir kad po trumpo laiko neliktų tremtinių nė žymės, o kad kartu pasibaigtų ir tie nesibaigiantieji rūpesčiai su pabėgėliais iš pavergtųjų kraštų. Kaip IRO ir CCG pareigūnai pastebi, šitokia politika esanti geriausia patiems tremtiniams ir patogiausia sąjungininkams...

mokytojų atlyginami iš bendrai sudarytųjų „katilų“.

Kaip iš šių statistikos žinių matyti, lietuviškas mokyklas telanko vos 50—60% mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų. Kiti gi įvairių veiksmų veikiami lanko arba mišriąsias tremtinių mokyklas (kaip Schl.-Holsteine) arba ir vokiečias mokyklas.

Britų Zonos Apygardos Komiteto Švietimo skyrius yra pasiryžęs dėti visas pastangas, kad kuo didesnis Vokietijoje gyvenančių lietuvių moksleivių procentas lankytų lietuviškąsias mokyklas. To reikalauja mūsų ateitis! Tai yra mūsų garbės ir gyvybės klausimas!

P. K.

Lietuvių evangelikų suvažiavimas

Gegužės 12-17 d. Imbshausene įvyko visų vakarų Vokietijos zonų lietuvių evangelikų darbuotojų suvažiavimas. Dalyvavo apie 90 tautiečių. Didelę dalyvių daugumą sudarė jaunimas. Kadangi panašius kursų Imbshausene, atrodo, jau nebus, tai norinčiųjų dalyvauti radosi virš numatyto skaičiaus.

Suvažiavime vadovautasi tema: „Namai benamiams.“ Lektoriais buvo kun. Anas Trakis — kursų vadovas, kun. A. Geležinis, kun. J. Urzdė, kun. Petras Šimukėnas, kun. D. Jurkaitis ir gimnazijos mokytojas Žilius pasitęgė klausytojus dvasioje nuvesti į tėviškes namus, atnaujinti jų vaizduotės tėviškes grožį, kalbėjo apie papročius. Ypatingai iškelta motinos kalba, liaudies dainos, liaudies bei bažnytinės giesmės, tėviškes bažnyčia. Šitą palikimą brangindami, mes ir sunkioje iševijoje daliai atrasime tėviškes namus. Kalbėdami savo tėvų kalba ir dainuodami bei giedodami savo liaudies dainas bei giesmes, laikydami savų papročius, pajusime ir svetur suradę tėviškes kampėli. Tai visa ypatinai ir patobulina mūsų tėvų tikėjimas.

Kursų metu ypatinai nagrinėti Apaštalių 1—5 perskrymai. Juos benagrinėjant, dalyviams atskleidė gilesnis supratimas apie Bažnyčią, kuri yra ta tikroji prieglobstis visiems pabėgėliams.

Prof. Šmito paskaitose — „Kas yra Bažnyčia?“ — dar daugiau išryškėjo, kad Bažnyčia dabartiniuose mūsų gyvenimo sunkiuose yra mums tikrais prieglaudoms namais, kur mūsų dvasinis gyvenimas gali sėmėtis sau stiprybės bei ramybės.

C/Kartotekos skelbimas Nr. 21

Iš JAV ir kitur paieškomi šame skelbime išvardinti asmenys. Ieškomieji ar apie juos žinantieji malonėkite atsilipti C. Kartotekai, kartu nurodant eilės Nr. ir įdedant reikiama kiekį pašto ženklų atsakymui apmokėti. Siųsti šiuo adresu: München 27, Rauchstr. 20. C. Kartotekai.

- 192. J. Repšytė — ieško švogerio Vitkaus Kazimiero ir jo sūnaus Gintauto.
- 193. Vyt. Navickas — ieško Balco Antano, sūn. Prano iš Panevėžio, buvęs vokiečių kariuom. belaisvė 8. 6. 45 m. Žinantieji ką nors apie jį prašomi atsilipti C. Kartotekai.
- 194. Bronius Slizys — ieško Alfono Laimaus.
- 195. Jane Kvietytė — ieško Kymantaitės — Jankauskienės Jadvygos ir Kymanto Juozo bei Antano, Vlado, Jono, Petro.
- 196. Mrs. Ona Barštienė (Matusevičiūtė); kilusi iš Marijampolės ap. Prienų par. ieško savo giminių, arba asmenų, žinančių ką nors apie jos brolių Jurgį Matusevičių ir seserį Petronelę Matusevičiūtę.
- 197. Juzei Antanavičiutei skubus pranešimas iš L. Konsulato New-Yorke.

Viena iš pirmųjų šios politikos aukų buvo tremtinių tautinės mokyklos. Pavyzdžiui imame lietuviškąsias mokyklas Schleswig-Holsteino krašte. Perduodant DP stovyklas vokiečiams, visos tautinės mokyklos vienu ypu buvo likviduotos ir jų vietoje įsteigtos vokiečios mokyklos su dėstomąja vokiečių kalba ir vokiečiais mokytojais. Visa mokyklų priežiūra perėjo vokiečių Schulratų žinion. Tik po ilgų pastangų pavyko mūsų igalotiniam ipiršti keletą mokytojų, kurie gali mokytį žemesniųjų skyrių mokinius gimtąja kalba ir dėstyti aukštesniuose skyriuose po keletą pamokų gimtąja kalba. Ir tai pavyko tik tose vietovėse, kur susirinko didesnis skaičius lietuvių. Charakteringas faktas, kad, besidėstant dėl gimtosios kalbos mokyklose, vokiečių švietimo įstaigų pareigūnai Schl.-Holsteine parodė daugiau supratimo ir palankumo, negu buvusieji mūsų globėjai. Ar iš geros ar iš blogos valios jie pasirodė didžiausi mūsų geranizatoriai... O gal tai instrukcijų dvasia?...

3. 5. 1950 įvykusioje tautinių atstovų konferencijoje Spengėj pas Britų Zonos IRO direktorių Gen. Fanshawe šiuo geranizacijos klausimu buvo aiškiai ir daug pasakyta. Pats IRO direktorius pareiškė tautišką supratimą, bet vis dėlto netikis, kad tuo klausimu būtų galima pasiekti esminių pakeitimų. Kaip ryšininkas tarp aukštųjų komisarų ir Bonnos vyriausybės Mr. Kelley toj konferencijoje pareiškė, šitoks kelias (asimiliacijos kelias) esąs lengviausias ir patogiausias DP problemas sprendimas. (Tik ne daug lengviausias ir patogiausias kelias yra ir demokratiškiausias — mūsų atstovo replika.)

P. K.

Laikydami tvirtai prie mūsų tėvų palikimo, benamiams ras sau namus, kur galės sėmėtis naujų jėgų kasdieninio gyvenimo kovai.

Vienos iškilos metu jaunos širdys atsi-gaivino gražiom mūsų liaudies dainelėm ir įvairiais žaidimais. Kasdien kursų metu įvyko liaudies dainų vakarai, kurių laike paskaitomis išskeltas mūsų liaudies dainų bei giesmių grožis.

Be minėtų dalykų aptarti įvairūs klausimai tolimesnės berros, o ypač jaunimo veiklos reikalai. Iš pranešimų paaiškėjo, kad pavyzdžiingiausiai veikia Lebenstedte jaunimas. Ten veikia kelios sekmadienio mokyklos, du Jaunimo Rateliai, giesmių choras ir net skautai jau pradeda gyvuoti, o visa tai gyvenant vokiečių ūkyje. Ne tik stovyklose, bet ir už jų ribų atsiranda galimybių sukurti tėviškes namelius.

Suvažiavime atsilankęs Vokietijos Ev. Bažnyčios atstovas mokyklų reikalams tarėjas Osterlo pareiškė, kad savo tautines bei tikybinės vertybes turime išlaikyti, kur bebūtume. Jeigu Vokietijoje pasiliekančiams šiuo atžvilgiu atsirastų sunkumų, jis pažadėjo padėti.

Suvažiavimo uždarymo metu dir. Berse-gal (amerikietis) ir prof. E. Smits ypatinai pareiškė pasitenkinimą liet. ev. suvažiavimais, kurie visuomet būdavo pavyzdžiingiausiai organizuoti ir lietuviai būvę mieliausi svečiai studijų centre.

Su didžiausia padėka rengėjams ir ypač suvaž. vedėjui kun. A. Trakiui, visiems lektoriams, suvažiavimo dalyviams išsiskirstė visa įvykdyti gyvenime.

J.-nis.

Tremtinių šalpai paskyrė 2439 dolerius

Care misijos vienas iš steigėjų ir išlaikytojų yra ir BALFas. Šios misijos (Care) dalis pelno skiriama jų sudarantioms šalpos organizacijoms, kurios gautaijį pelną skiria šalpos reikalams. Care už šių metų sausio ir kovo mėnesį paskyrė BALFui 2439 dol. sumai maisto Paketu pavidale. Care misijos BALFui pervestos gėrybės šiaip yra paskirstytos zonomis: už šių metų sausio ir kovo mėnesius amerikiečių zonal 389 dol. sumai; britų zonal už šių metų sausio ir kovo mėnesius 828 dol. sumai ir prancūzų zonal už šių metų sausio ir kovo mėnesius 1222 dol. sumai. *Kada tiksliau?*

Dail. Krivicko darbų paroda

Praejusį šeštadienį, birželio 3 d., Prancūzų Instituto patalpose Freiburge įvyko lietuvių grafiko Alfonso Krivicko darbų parodos atidarymas. Be to, A. Krivicko grafikos darbų parodos proga Freiburge Prancūzų Institutas suruošė paskaitą apie lietuvių grafikos raidą. Paskaitą birželio 6 d. skaitė A. Rannitas.

Lietuvių vedybų biuras

Kaip patiriama, Vokietijoje yra lietuvių moterų, kurios dėl kai kurių priežasčių negali savystoviai emigruoti. Jei jos norėtų ištekti už Anglijos gyvenančių lietuvių, gal būtų abiem pusėm pagelbėta: ir lietuviška šeima susidarytų ir vienu tautiečių mažiau vargtų Vokietijoje. Už V. Biuro įsteigimą Anglijoje pasisakiusiųjų buvo, kurie šitą motyvą išskėlė: esą, nevienas lietuvių vestų lietuvių su vaiku, negu kitataute.

Atitaisymas

Praejusiam LIETUVIO numeryje atspausdintame Mažosios Lietuvos Tarybos atsišaukime įsibrovė nemaloni korektūros klaida, kurią čia atitaisome. Trečiojo abazako antusias sakiny, kuriame praleisti keli žodžiai, taip atrodo: „Nepavykus sudaryti bendro visos Lietuvos išlaisvinimo organo, nepavyksta susitarti ir dėl Tautos Fondo lėšų. Neabejodami gausią jų iš Tautos Fondo, atlikome visą eilę neatidėliotųjų darbų ir įbridome į skolas.“

Nepilnametis pereinamon stovyklon

Prieš kurį laiką Memmingeno stovyklos gyventojai viena šeima gavo darbo sutartį iš JAV. Kadangi sutartys atėjo vyrui ir žmonai, o vaikui ne, reikėjo sutartis parūpinti ir vaikui. Neilgai laukus ir vaikas gavo sutartį. Tuojau CIC prisistatė aplau-

sinėti būsimą amerikietį, persiritusį bene ir trečiuosius metus. Tuo tarpu kai tėvai, anksčiau dokumentavęsi dar tebelaukia pakviečiami emigracinei stovyklon, mažasis „amerikonas“, pasirodo, turi daugiau laimės emigracijos reikaluose ir jį viena, nors ir vėliau už tėvus dokumentuota, šiomis dienomis pakvietė emigracinei stovyklon. Motina sulka galvą, kaip čia galima vieną vaiką išleisti, gi IRO pareigūnai sakė, jei kviečiamas, tegu vyksta...

Sprendžiasi kunigų emigracij

Nors ir nelengvai, tačiau paskutiniu laiku baigiamas spręsti lietuvių katalikų dvasininkų emigracijos klausimas. Šiuo metu visose trijose zonos esą palikę apie 40 liet. kunigų. Visi kiti jau išemigravo, daugiausia į JAV-bes.

Latvijoje 4.115 kolchozų

Balandžio mėnesį Rygoje buvo sušauktas didžiulis Latvijos TSR „žemės ūkio aktyvo ir specialistų“ suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 1.200 Okupuotosios Latvijos darbuotojų, jų tarpe nemažai komunistų partijos narių. Iš jų pranešimų paaiškėjo, kad per 90% visų Latvijos ūkių ir ūkininkų jau suvartų į kolchozus, kurių iki šiam laikui esą sukurtu jau 4.115. Vis dėlto daugelio kolchozų reikalai nesą tvarkomi partijos nustatyta linke ir suvažiavusieji gavę išklausti nemaža kritikos.

NAUJI LEIDINIAI

Iki šiol rotatorinė „Laisvoji Lietuva“ Kanadoje išėjo spaustuvėje spausdintu dvisavaitraščiu. Redaguoja J. Nevardauskas. „Laisvąją Lietuvą“ leidžia LAS. Netrukus numatoma leisti savitraščiū. N. Zelandijon nuvyko lietuviai pradėjo leisti rotatorinį leidinį „N. Zelandijos lietuvis“. Prancūzijoje Darbo Lietuvių Sąjunga leidžia (rotatorine spauda) neperiodinį leidinį „Darbo Rankos“.

Wörterbuch der litauischen Schriftsprache - Litauisch-Deutsch. Lietuvių rašomosios kalbos žodynas, lietuviškai-vokiška dalis. Sudarė M. Niedermannas, A. Sennas ir F. Brenneris. 15. sąsiuvinys 385-448 psl. (Žodžiai: pagirios — palaikyti). Išleido Carl Winter-Universitätsverlag — Heidelberg.

Laikraštis žude

tas, kuris laiku neatsiskaito

LIETUVIS išeina kartą į savaitę — penktadienais. Atskiro numerio kaina — 0,75 DM, mėnesinė prenumerata — 3 DM. Užsienio prenumeratoriai, kurie negali apsimokėti Vokietijoje markėmis arba atsistų po 7 tarp. pašto kuponus mėnesiui už 1 egz. prenumeratą, laikraštį užsisako per LIETUVIO atstovybes užsienioose:

D. BRITANIJOS: Mr. J. Palsis, 10. Warrel's Terrace, BRAMLEY-LEEDS, England, Prenumeratos kaina 5 šil. mėnesiui.

JAV; Mr. Steponas Nasvytis, 4579 W 157 St., CLEVELAND, Ohio, USA, Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.

KANADOJE: Mr. K. Andriuskevičius, 5155 Bourbonniere str. Ap. 6, Montreal, Que., Canada. Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.

AUSTRALIJOJE: Mr. Jurgis Glušauskas, 35 Cator str., West Hindmarsh, Adelaide, S. A., Australia. Prenumeratos kaina 5 šil. mėnesiui.

BELGIJOJE: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186, Paire du Horloz, TILLIEUR - LIEGE, Belgie. Prenumeratos kaina 26 fr. mėnesiui.

Turinys: Ižanga, Suburžuazėjęs žmogus Kapitalistas Liberalas Proletaras Krikščionis Komunistas Socialistas Zvilgnis į ateti.

Presse-Foto Paulaitis Wangen Allgäu, Her-fatz 6

Foto ir Optikos reikmenų prekyba siūlo: Šių metų aktualiausias knygas, apie spalvotų fotografijų gaminimą.

1. „Farbenphotographie“ v. Dr. H. J. Lummerzheim DM 12,50

2. „Agfacolor“ v. Dr. Heinz Berger DM 12,50

Taip pat galiu tiekti įvairas knygas iš foto ir kino srities. Pristatymo išlaidas apmoku.